

Syczewski, Tadeusz

"Liturgia miejscem i źródłem przepowiadania", Władysław Głowa, Przemyśl 1999 : [recenzja]

Studia Teologiczne 20, 507-509

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rami pracy. W konsekwencji zaistniała tu sytuacja - delikatnie mówiąc - niezręczna, w której na dobrą sprawę nie wiadomo, kto napisał poszczególne części książki. Wiedza ta jest jedynie dostępna tym, którzy mieli możliwość zapoznania się z maszynopisami **wartościowych i wysoko ocenionych** (podkreśl. – T.K) prac dyplomowych M. Bakun i E. Świątuchowskiej. Autor niniejszej recenzji miał to szczęście i przeczytał obie prace w maszynopisie, zanim zostały poddane „obróbce redakcyjnej”. Przeciętny czytelnik na temat autorstwa opracowania znajdzie w niniejszej publikacji, jedynie ubocznie, niejasną wzmiankę i to zamieszczoną we wstępie do książki i tylko we wstępie, który, co trzeba wyraźnie zaznaczyć, nie spełnia wymogów formalnych ani merytorycznych stawianych tej części opracowania, nawet popularnonaukowego,

Powyższe uwagi, odnoszące się wszak do redakcyjnej strony publikacji, nie zaś jej zawartości merytorycznej, nie zmieniają faktu, że praca M. Bakun i E. Świątuchowskiej, poprzez wydanie jej w formie książkowej, dotarła jednak do szerszego kręgu odbiorców. Domagało się tego dobro nauki, potrzebowała historiografia. Upowszechnienie wyników ich badań da historykom Białostoczczyzny (i nie tylko) cenny materiał i, mniemam, sprostuje do dalszych dociekań. Stwierdzenie to jest o tyle uzasadnione, że historiografia polska ciągle jeszcze nie doczekała się całościowego, opracowania roli i działalności inteligencji polskiej zrzeszonej w Klubach Inteligencji Katolickiej w powojennej Rzeczypospolitej. Jest to wyzwanie dla historyków, by także ten obszar dziejów Kościoła i państwa polskiego poddać sumiennej i krytycznej analizie i wyniki badań udostępnić w formie obszernego, syntetycznego opracowania. Stąd wnoszę, że recenzowana praca wzbudzi szerokie zainteresowanie nie tylko w kręgach osób bezpośrednio związanych z białostockim KIK-iem, ale pobudzi do aktywności badaczy zawodowo zajmujących się odtwarzaniem najnowszych dziejów państwa i narodu w burzliwej powojennej polskiej rzeczywistości.

Ks. Tadeusz Kasabuła

Władysław Głowa, *Liturgia miejscem i źródłem przepowiadania*, Przemyśl 1999, ss. 382.

W ciągu ostatnich wieków Kościół podejmował próby zdefiniowania liturgii. Wszystkie definicje nie oddawały w pełni tego, czym jest Liturgia. Jedne podkreślały tylko stronę czysto zewnętrzną liturgii, jako zbioru obrzędów i ceremonii, w innych zaś ujęcie liturgii było czysto legalistyczne, rubrycystyczne, jako zbiór praw i przepisów. Ujmowano także liturgię

w kategoriach kultu, tzn. jako cześć oddawana Panu Bogu przez ludzi pomijając uświęcenie człowieka. Encyklika Piusa XII *Mediator Dei* była wprawdzie przełomowym dokumentem w spojrzeniu na naturę liturgii, gdyż przezwyciężyła w znacznym stopniu obciążenia tradycyjnej koncepcji liturgii. Jednak linia zstępująca w tej definicji była niezbyt zaakcentowana.

Pojęcie liturgii zdefiniował Sobór Watykański II w Konstytucji o Liturgii w numerze 7: „Słusznie przeto uważa się liturgię za wykonywanie kapłańskiego urzędu Jezusa Chrystusa; w niej przez znaki widzialne wyraża się, i w sposób właściwy poszczególnym znakom urzeczywistnia uświęcenie człowieka, a mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swoimi członkami, wykonuje całkowity kult publiczny. Dlatego każdy obchód liturgiczny, jako dzieło Chrystusa - Kapłana i Jego Ciała, czyli Kościoła jest czynnością w najwyższym stopniu świętą, a żadna inna czynność Kościoła nie dorówna jej skuteczności z tego samego tytułu i w tym samym stopniu” (KL 7).

Książka Ks. W. Głowy składa się z czterech rozdziałów. Poprzedza ją krótki wstęp, a wieńczy zakończenie, a następnie podana została bogata bibliografia.

Dwa pierwsze rozdziały stanowią swego rodzaju wprowadzenie w to fundamentalne zagadnienie, jakim jest liturgia.

Punktem wyjścia są rozważania nad naturą liturgii. Autor ukazuje tutaj różne koncepcje liturgii podejmowane w historii Kościoła z ostatnich wieków. Następnie bardzo szczegółowo i w sposób fachowy omawia poszczególne elementy definicji Soboru Watykańskiego II, zawartej w KL nr 7.

Rozdział drugi niniejszej pozycji omawia zagadnienie miejsca sprawowania liturgii oraz konkretnego zgromadzenia liturgicznego jako jej bliższego podmiotu. Chociaż poszczególne czynności liturgiczne należą do całego Kościoła, to w poszczególnych sytuacjach sprawują je członkowie określonego zgromadzenia liturgicznego. Stąd autor omawia tutaj naturę zgromadzenia i poszczególne funkcje oraz posługi w zgromadzeniu liturgicznym podczas celebracji liturgicznych. Jako ostatni problem w tym rozdziale porusza posługi, które mogą być jeszcze wprowadzone. Przede wszystkim ma tutaj na myśli takie funkcje jak: ostariusz, egzorcysta, katecheta i świadczący miłosierdzie. Chociaż te dwie ostatnie funkcje są już w zasadzie praktykowane w naszych polskich warunkach. Niemniej winny nabrać jeszcze głębszego znaczenia.

Poszczególne czynności liturgiczne jako miejsce przepowiadania homilietycznego autor omówił w rozdziale trzecim. Najpierw wyjaśnił naturę przepowiadania homilijnego, potem ukazał homilię jako integralną część liturgii i wreszcie przedstawił homilię jako część liturgii, która znalazła dla siebie właściwe miejsce we wszystkich czynnościach liturgicznych.

W rozdziale czwartym niniejszej książki autor umieścił zasadniczy materiał rozważany w tej pozycji. Ukazał w nim tę prawdę, iż uprzywile-

jowanym miejscem głoszenia Słowa Bożego jest Msza Święta oraz pozostałe sakramenty święte, sakramentalia i celebracja Liturgii Godzin.

Książka ta w sposób bardzo prosty i wyczerpujący uwrażliwia homiletów, kaznodziejów, katechetów na Liturgię jako miejsce i źródło przepowiadania.

Jest to pozycja bardzo dobra dla wszystkich przepowiadających w Kościele. Może być także pomocna dla katechetów i katolików świeckich do głębszego rozumienia Liturgii jako źródła naszego uświęcania.

Ks. Tadeusz Syczewski

Gisbert Greshake, *Wierzę w Boga Trójjedynego. Klucz do rozumienia Trójcy Świętej*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2001, ss. 122.

Książka ta jest kolejną pozycją z serii *Teologia żywa*. Dotąd ukazały się między innymi: „Wprowadzenie w chrześcijaństwo”, „Bóg Jezusa Chrystusa” Jozepha Ratzingera, „Modlitwa i wiara” Karla Rahnera, „Znak sprzeciwu” Karola Wojtyły, czy „Teologia dziejów” Hansa Ursa von Balthasara. Tłumaczenia z języka niemieckiego dokonał Wiesław Szymon OP, a komitet naukowy serii wzbudza zaufanie. Są w nim między innymi ks. Józef Kudasiewicz, abp Alfons Nossol, o. Jacek Salij OP, ks. Tomasz Węclawski, o. Jacek Bolewski SJ.

„Wierzę w Boga Trójjedynego” niemieckiego teologa Gisberta Greshakea, jest skrótem i uproszczeniem wydanego w roku 1997 przez niemieckie wydawnictwo Herder dzieła zatytułowanego *Der dreieine Gott* (Bóg Trójjedyny) tegoż autora. Celem tego autorskiego uproszczenia jest dostosowanie treści dostępnej jedynie teologom zawodowym, ludziom, którzy nie mają wykształcenia teologicznego ani filozoficznego. Stąd pozycja naukowa została przekształcona na popularnonaukową.

We wstępie ks. Tomasz Węclawski pisze: „Mamy zatem przed sobą w pełni kompetentny teologiczny dialog o Trójcy, który jest dialogiem ze stanem naszego ducha - prowadzonym z pomocą odniesień do wydarzeń, słów i symboli opisujących duchową historię i dzisiejszy stan naszej cywilizacji. W ten sposób ta niewielka książka okazuje się rzeczywiście kluczem - wprowadza nas na nowo w przestrzeń najważniejszych znaków i słów i pozwala odkrywać wymiary tej przestrzeni i jej prawdziwą Tajemnicę”. Autor wstępu podkreśla, że książka jest kluczem, jak mówi podtytuł, kluczem do zrozumienia Trójcy Świętej. I tym zajmuje się rozdział pierwszy.